

Willemstad (Curaçao)

Uitzonderlijke Universele Waarde (OUV)

Korte samenvatting

(Dit is een, naar het Nederlands vertaalde samenvatting van de OUV, Ga voor de volledige beschrijving van het Werelderfgoed en de uitzonderlijke universele waarde ervan naar: <https://whc.unesco.org/en/list/819>)

Het Historisch gebied van Willemstad is een voorbeeld van een koloniale handelsnederzetting en bestuurlijk centrum. De stad werd door de Nederlanders gesticht op het eiland Curaçao in de zuidelijke Caraïbische Zee, voor de noordkust van Zuid-Amerika. Het begon in 1634 met de bouw van Fort Amsterdam aan de oostkant van de Sint Annabaai, en in de loop der eeuwen heeft de stad zich voortdurend ontwikkeld.

Het moderne Willemstad, tevens de hoofdstad van Curaçao, bestaat uit een aantal verschillende historische wijken waarvan de architectuur verschillende perioden van koloniale stedenbouwkundige planning en ontwikkeling weerspiegelt. Punda is het oudste deel van de stad, en werd in de 17de eeuw gebouwd aan de oostkant van de Sint Annabaai, naast Fort Amsterdam. Het is het enige deel van de stad met verdedigingswerken, bestaande uit stadsmuren en wallen. De andere drie historische wijken (Pietermaai, Otrobanda en Scharloo) dateren van de 18de eeuw. Water Fort en Rif Fort zijn aan het eind van de jaren 1820 gebouwd als onderdeel van een uitgebreidere reeks vestingwerken. Deze wijken horen ook bij het gebied van het werelderfgoed. Midden in het historische gebied ligt een natuurlijke haven. Het hele gebied omvat 86 hectare en wordt omgeven door een bufferzone van 87 hectare.

De architectuur van Willemstad is niet alleen beïnvloed door Nederlandse koloniale concepten, maar ook door het tropische klimaat en de bouwstijlen van andere Caraïbische steden waarmee de nederzetting handeldreef. De eerste huizen in Punda zijn gebouwd naar Nederlands ontwerp. In de 18de eeuw raakten lokale materialen en ambachtelijke technieken in zwang en werden er nieuwe architectuurelementen toegevoegd, zoals galerijen. De stad breidde zich uit tot buiten Punda en daarmee ontwikkelde zich ook de bouwstijl van de huizen. Bij de bouw van de wijk Otrobanda hoefde men bijvoorbeeld geen rekening te houden met de wallen. De huizen werden op ruime percelen gebouwd en leken op plantagehuizen omringd door galerijen. Daarnaast hebben de sociale en culturele verschillen tussen de Afro-Amerikaanse, Spaanse en Caraïbische inwoners de bouwtradities verrijkt en het culturele leven in de stad beïnvloed. Het resultaat is een Europese bouwstijl met regionale aanpassingen in een rijk Caraïbisch kleurenpalet. De kleurrijke gebouwen van Willemstad zijn een lokale traditie die in 1817 is ontstaan. De huizen mochten vanaf dat moment niet meer wit worden geschilderd, omdat de weerkaatsing van het zonlicht op de witte muren tot blijvend oogletsel zou leiden. De overheersende kleuren zijn lichtrood, blauw, okergeel en verschillende tinten groen.

Willemstad is een uitzonderlijk goed bewaard gebleven voorbeeld van een Nederlandse koloniale handelsnederzetting. Omdat de stad een knooppunt van culturen is, deelt ze haar culturele geschiedenis met vergelijkbare steden in het Caraïbisch gebied, wat een heel kenmerkend aspect is van dit werelderfgoed. De unieke ligging rond de natuurlijke haven maakt historisch Willemstad tot een uitzonderlijk voorbeeld van een historische havenstad in een natuurlijke setting van open wateren.

Criterium (ii): Het Historisch gebied van Willemstad is een koloniaal ensemble in het Caraïbisch gebied waaraan de organische groei van een multiculturele gemeenschap

gedurende drie eeuwen valt af te lezen. Het is ook een opvallende historische havenstad in het Caraïbisch gebied uit de Nederlandse koloniale periode. De stad heeft een duidelijke stedelijke structuur en bouwkundige kwaliteiten.

Criterion (iv): De vier historische stadswijken van Willemstad laten de opeenvolgende fases in de historische ontwikkeling van de stad door de eeuwen heen zien. De stad is een uitgelezen voorbeeld van hoe een stad zich in historisch en cultureel opzicht kan ontwikkelen.

Criterion (v): Het historische stedelijke weefsel van de stad en de historische architectuur komen voort uit Europese tradities die naar de Nieuwe Wereld zijn overgebracht. Onder invloed van Noord- en Zuid-Amerikaanse en Afrikaanse stijlen en regionale cultuurelementen zijn de Europese tradities tot een typisch Caraïbische stijl getransformeerd.

Integriteit

Het Historische gebied van Willemstad heeft zijn integriteit weten te behouden, doordat de historische stedelijke structuur uit de periode 1650-1800 bewaard is gebleven. De verschillende historische wijken rond de actieve haven, nog altijd de toegangspoort tot de stad, weerspiegelen de ontwikkeling van de stad gedurende meer dan drie eeuwen. Veel van de oorspronkelijke straatpatronen en stedelijke structuur, zoals de nauwe steegjes van Punda en Otrobanda, zijn relatief goed intact gebleven.

Het historische deel van de stad heeft de tand des tijds echter niet geheel onveranderd en onbeschadigd doorstaan. Zo had de olie-industrie, die aan het begin van de 20ste eeuw tot ontwikkeling kwam met de komst van de Shell-raffinaderij, gevolgen voor het historische gebied, evenals de bouw van een snelweg (jaren 1960) en toegangswegen naar de Koningin Julianabrug (1974), dwars door de historische wijken Otrobanda en Scharloo. Daarnaast raakte de historische infrastructuur beschadigd door een aantal branden in Punda en Otrobanda.

Het gebied wordt deels bedreigd doordat historische gebouwen verloren gaan wegens gebrek aan onderhoud door de eigenaren, en deels door schade als gevolg van het zoute water en het klimaat. Bovendien staat het gebied onder druk door de toeristenindustrie. De bouw van hotels in Punda en langs het water en de herontwikkeling van Water Fort laten zien hoe groot de impact daarvan is.

Aan het begin van de jaren 1990 zijn er nieuwe monumentenorganisaties opgericht en werden er nieuwe procedures doorgevoerd waar nieuwe projecten in het historische gebied aan moeten voldoen. Daarnaast werden diverse nieuwbouwprojecten op een organische manier uitgevoerd. Naast particuliere projecten, zoals in Kura Hulanda en Pietermaai, hebben de overheid en overheidsgerelateerde organisaties de leiding genomen bij de restauratie van de historische buurten van Otrobanda (Stegengebied, Korallengebied) en meer recentelijk in Scharloo en Fleur de Marie.

Authenticiteit

Het stedelijke weefsel en het historische stadsgezicht zijn redelijk hetzelfde gebleven en de verschillende zones in het centrum zijn nog steeds herkenbaar. Sint Annabaai fungeert nog altijd als actieve haven. Fort Amsterdam behoudt zijn bestuurlijke functie, want het is de thuisbasis van de Curaçaose regering en diverse overheidskantoren, en ook het

gouverneurspaleis is er gevestigd. In het fort bevindt zich ook de Fortkerk van de Verenigd Protestantse Gemeente. Het stadsplan van Punda is grotendeels bewaard gebleven, inclusief de steegjes en de oorspronkelijke plaatsnamen. Archeologische werkzaamheden die in 1990 in deze wijk plaatsvonden, leverden nieuwe informatie op over dit oudste deel van Willemstad.

Wat de architectuur van de stad betreft zijn veel monumenten authentiek qua ontwerp, materialen en vakmanschap, en die zijn dan ook als beschermde historische monumenten aangewezen. De gevels worden nog altijd in de traditionele kleuren geschilderd en een waaier van rozerood, blauw, okergeel en groen bepalen het stadsbeeld. Willemstad kent ook een typisch Curaçaose barokke architectuur, die vooral is terug te vinden op de grotere percelen van Otrobanda en Scharloo. Een veelvoorkomend kenmerk van deze bouwstijl is de sierlijk gekrulde Nederlandse topgevel van het Penhagebouw (1708). Nieuwe projecten worden geïntegreerd in bestaande gebouwen.

Slechte inbreidingen (bouwen binnen bestaande bebouwing), fragmentering van stedelijk weefsel en restauraties die zijn uitgevoerd voordat daar regels voor waren opgesteld, hebben een negatieve invloed gehad op de authenticiteit van verschillende historische panden. Tegenwoordig wordt bij restauratie- en conservatieprojecten de wet- en regelgeving op het gebied van vervanging van geïmporteerde materialen strikt gehandhaafd.